

การศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

Study on Information Use of Sugarcane Farmers in Satuk

District, Buriram Province

เบญจมาศ มีศรี¹ / ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์²

Benjamas Meesri / Chanthana Wachousukda

¹สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Information Science Program, Faculty of Informatics, Mahasarakham University

²คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Informatics, Mahasarakham University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ เกษตรกรชาวไร่อ้อย 4 ศูนย์บริการ จำนวน 2,830 คน โดยวิธีการคำนวณแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ การใช้ประเภทสารสนเทศ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์มากกว่าสิ่งไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การไถเพื่อปรับสภาพดิน ร้อยละ 92.3 รองลงมาคือ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 91.4 และลักษณะดิน ร้อยละ 89.7 ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศส่วนใหญ่ใช้แหล่งสถานที่มากกว่าแหล่งบุคคล แหล่งสถาบัน แหล่งเหตุการณ์ แหล่งสื่อมวลชนและแหล่งอินเทอร์เน็ต เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่ามากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ปลูกด้วยแรงงานคน ร้อยละ 100 รองลงมาคือ การใช้สารเคมี ร้อยละ 98.0 และข้อที่มีค่าเท่ากัน ร้อยละ 97.7 ได้แก่ การให้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์และปุ๋ยเคมี และการบำรุงต่อ

คำสำคัญ: การใช้สารสนเทศ, สารสนเทศทางการเกษตร, เกษตรกรชาวไร่อ้อย

Abstract

The study on information use of sugarcane farmers in Satuk district, Buriram province was a survey study. The population was 2,830 sugarcane farmers from 4 service centers. The samples of 350 persons. The data were analysis by using statistical program in terms of percentage, mean, and standard deviation. The results were as follows: In terms of the utilization of information of the sugarcane farmers in Satuk District, in overall, most of the farmers utilized information at a high level in every item and they used more printed media than electronic media or other types of media. When considering each item, the highest top-three scores were from plowing for soil remediation (92.3%), soil fertility (91.4%) and soil types (89.7%), respectively. In terms of the need of information, most farmers gained the information from place sources rather than from individuals, institutions, events, media and internet. When considering each item, the highest top-three scores were from planting the sugar canes by using human labor (100%) and using chemicals (98.0%), respectively. The use of chemical fertilizer and manure, and taking care of the bottom part of sugar cane were at the same score (97.7%).

Keywords: information use, agricultural information, sugarcane farmers

บทนำ

การประกอบอาชีพเกษตรกร ถือเป็นอาชีพในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในชีวิตประจำวัน ประชากรชาวไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร โดยมีชื่อเรียกตามการทำกรเกษตร เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน เป็นต้น การเกษตรมีความสำคัญต่อการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และทุน ที่ต้องอาศัยสารสนเทศ ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตจากทั้งพืช และสัตว์ ซึ่งเรียกว่าผลผลิตทางการเกษตร อีกทั้งการทำกรเกษตรยังช่วยการพัฒนาประเทศส่งผลให้เกิดความมั่นคงแก่เศรษฐกิจของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทตรัสไว้ว่า

“เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับ การเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้าง ความเจริญด้านต่างๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของ ประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตรเป็นสำคัญ และงานทุกๆ ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็ เพราะการเกษตรของเราเจริญ” (From the royal guidance. At the ceremony and graduation diploma of Kasetsart University, July 9, 1964)

เกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัย การพัฒนา เกษตรกรรมจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด รัฐบาลได้มีนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนกิจการต่างๆ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งความรู้ เพื่อให้เกษตรกร ได้ศึกษาหาความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และยังกำหนดยุทธศาสตร์ของ งานวิจัยทางการเกษตรระดับประเทศ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการทำการเกษตร ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ทางการเกษตร และรอบรู้ ทันเหตุการณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง เกษตรกรจึงต้องมี ความรู้ทางด้านเกษตรซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศในการประกอบอาชีพ การเกษตร สิ่งที่จะทำให้การศึกษาค้นคว้าของเกษตรกรมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ หลายประการ เช่น แหล่งทรัพยากรสารสนเทศตลอดจนตัวเกษตรกร หรือผู้ใช้สารสนเทศ และ สิ่งแวดล้อมของผู้ใช้สารสนเทศ ดังนั้น การศึกษาการใช้สารสนเทศจึงถือเป็นกิจกรรมที่จำเป็น เพราะ ความหลากหลายของรูปแบบและแหล่งสารสนเทศตลอดจนลักษณะส่วนตัวของผู้ใช้ที่แตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำไร่ไถ่ ซึ่งบริบทของผู้ใช้ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการ ใช้สารสนเทศ ประกอบกับการใช้สารสนเทศในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมสารสนเทศ โดยเฉพาะการทำการเกษตรที่จะต้องส่งป้อน โรงงาน เช่น อ้อย เป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่จะต้องปลูกให้มีคุณภาพตามที่โรงงานผลิตน้ำตาลต้องการ จึง จำเป็นที่จะต้องให้เกษตรกรมีความรู้ในการปลูกอ้อย อีกทั้งอ้อยเป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวแล้วสามารถ เก็บผลผลิตได้ 3-4 ปี (3-4 ครั้ง) สามารถตัดรุ่นแรกแล้วจะงอกขึ้นมาใหม่ เพียงแค่ใส่ปุ๋ยแล้วดูแลต่อก็ จะเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้อีก ระยะเวลาจากเริ่มปลูกจนถึงตัดใช้ระยะเวลาประมาณ 10-12 เดือน ผลผลิตต่อไร่ประมาณ 10 - 20 ตัน จากพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมดของประเทศ พบว่า ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด 3.93 ล้านไร่ รองลงมาคือภาคกลาง 2.90 ล้านไร่ ภาคเหนือ 2.16 ล้านไร่ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 0.48 ล้านไร่ ซึ่งการผลิตอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือมีอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด (Office of Sugarcane and Sugar Board, 2013) อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่สามารถผลิตอ้อยได้มากโดยมีพื้นที่ปลูกอ้อยประมาณ 42,177.21 ไร่ (Center for Sugarcane Farmers Satuk District, Buriram Province, 2017) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดบุรีรัมย์มีการส่งเสริมเฉพาะเกษตรกรรายใหญ่ๆ ที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยมากกว่าที่จะส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย จึงเป็นสาเหตุให้การบริการและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรทำได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยยังขาดพื้นฐานความรู้ประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการปลูกอ้อย จึงจำเป็นต้องได้รับความรู้ความเข้าใจทั้งด้านการวางแผนก่อนการปลูกอ้อย การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์อ้อย การบำรุงรักษา การกำจัดศัตรูอ้อยตลอดจนสารสนเทศด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ประกอบกับยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2556 - 2559 (Strategic research on sugarcane and sugar, 2013 - 2016: 7) ที่ระบุอย่างชัดเจนว่าต้องมีการศึกษาการใช้สารสนเทศในการปรับปรุงพันธุ์อ้อย การบำรุงรักษา วิธีการป้องกันและกำจัดโรคและแมลง การสร้างองค์ความรู้และการจัดการความรู้ผู้เกษตรกรในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนการเกษตรเพื่อให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยปลูกอ้อยได้มาตรฐานตามที่โรงงานอ้อยต้องการ จากแนวคิด Smart Farmer ที่ต้องการให้คนไทยมีความรู้หรือทำอาชีพด้านการเกษตรให้เกิดความภูมิใจในวิชาชีพการเกษตร โดยครอบคลุมความรู้ในการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถปรับตัวพร้อมรับอุตสาหกรรมยุค 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทราบข่าวสาร ดังนั้นการศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรจึงมีความสำคัญที่ทำให้ได้ทราบถึงการใช้สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ทั้งนี้เพราะสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงความต้องการในการใช้สารสนเทศในอนาคตและสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเกษตร ได้อย่างเหมาะสม และจากการทบทวนวรรณกรรมด้านสารสนเทศทางการเกษตร พบว่ามีงานวิจัยที่ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรดังนี้ Ngernpoolsap (2012) ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ Jaruk (2013) ได้ศึกษาความต้องการแหล่งสารสนเทศในการทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลทุ่งนาโอก อำเภอมือง จังหวัดยโสธร Srijan (1997) ได้ศึกษาความต้องการความรู้เรื่องการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น Bamrung (2011) ได้ศึกษาความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ และ Kiatman (2010) ได้ศึกษาความต้องการสารสนเทศของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลในแขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่กล่าวมานั้นเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของเกษตรกร แต่ยังไม่มีการศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลการใช้สารสนเทศในการปลูกอ้อย ทั้งด้านการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำสารสนเทศจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริการส่งเสริมการเกษตรได้เหมาะสมกับเกษตรกรชาวไร่อ้อยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประยุกต์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ (Information Behavior) โดยเฉพาะประเด็นของการใช้สารสนเทศ (Needham, 1981: 38-41), (Wilson, 2000: 53), (Phutthapitakpon, 2010: 14) ซึ่งประกอบด้วยการใช้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้และแหล่งสารสนเทศที่ใช้ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดตัวแปรดังนี้

สถานภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อปี ประสบการณ์การทำไร่อ้อย

การใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ การใช้สารสนเทศทางการเกษตรจากประเภททรัพยากรสารสนเทศ จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งตีพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งสารสนเทศ จำแนกเป็น 6 แหล่ง ได้แก่ แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน และแหล่งสารสนเทศประเภทสื่ออินเทอร์เน็ต ในการวางแผน การปลูกอ้อย การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์อ้อย การบำรุงรักษา การกำจัดศัตรูอ้อย และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในการทำไร่อ้อยของเกษตรกร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ศูนย์บริการ ได้แก่ ศูนย์บ้านหนองจาน จำนวน 608 คน ศูนย์บ้านละกอ จำนวน 1,162 คน ศูนย์บ้านหนองไผ่ จำนวน 611 คน ศูนย์บ้านสวายตางวน จำนวน 449 คน รวมทั้งหมดจำนวน 2,830 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ศูนย์บริการ จำนวนทั้งหมด 350 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ร้อยละ .05 2) การสุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลทำโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้ดังนี้ ศูนย์บ้านหนองจาน จำนวน 75 คน ศูนย์บ้านละกอ จำนวน 114 คน ศูนย์บ้านหนองไผ่ จำนวน 76 คน ศูนย์บ้านสวายตางวน จำนวน 55 คน

3. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารด้านสารสนเทศทางการเกษตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อย เป็นคำถามแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 การใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท์ (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวเองและมีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ แบบสอบถาม วิธีการเก็บข้อมูลให้กับผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน และให้ผู้ช่วยวิจัยได้ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนลงไปเก็บข้อมูลจริง ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้มีการเข้าไปพบปะกับกลุ่มผู้แทนเกษตรกรของแต่ละศูนย์ เพื่อทำความรู้จักและได้พูดคุยกันในเรื่องการทำวิจัย และนัดหมายวันเวลากับกลุ่มผู้แทนเกษตรกรของแต่ละศูนย์ เพื่อนัดหมายการเก็บข้อมูลจริงกับเกษตรกรชาวไร่อ้อย เมื่อถึงวันนัดผู้วิจัยลงพื้นที่พร้อมกับผู้ช่วยวิจัยเพื่อ ไปพบกลุ่มผู้แทนเกษตรกรของแต่ละศูนย์ จากนั้นผู้แทนเกษตรกรแต่ละศูนย์พาผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยไปพบปะกับกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย เมื่อพบกับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเองพร้อมอธิบายเกี่ยวกับการทำ

แบบสอบถามก่อนที่จะให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้ลงมือทำแบบสอบถามด้วยตนเองและหากเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีข้อสงสัยในข้อคำถามผู้วิจัยก็จะอธิบายเพิ่มเติมจนกว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำแบบสอบถามเสร็จ และเมื่อเกษตรกรชาวไร่อ้อยนำแบบสอบถามมาส่ง ผู้วิจัยจะสำรวจความครบถ้วนในการกรอกแบบสอบถาม พร้อมกับให้ของรางวัลเล็กๆน้อยๆเพื่อเป็นการตอบแทนในการให้ข้อมูล โดยวิธีการเก็บข้อมูลมี 2 แบบ คือ 1) เก็บข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถามพร้อมกัน 15-30 คน ซึ่งเก็บข้อมูลจาก 1 คน ต่อหนึ่งครอบครัวที่เป็นสมาชิกศูนย์บริการชาวไร่อ้อย และ 2) หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้มาตามนัดหรือติดธุระ ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตัวต่อตัวที่แปลงไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย เพราะอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2561 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2561

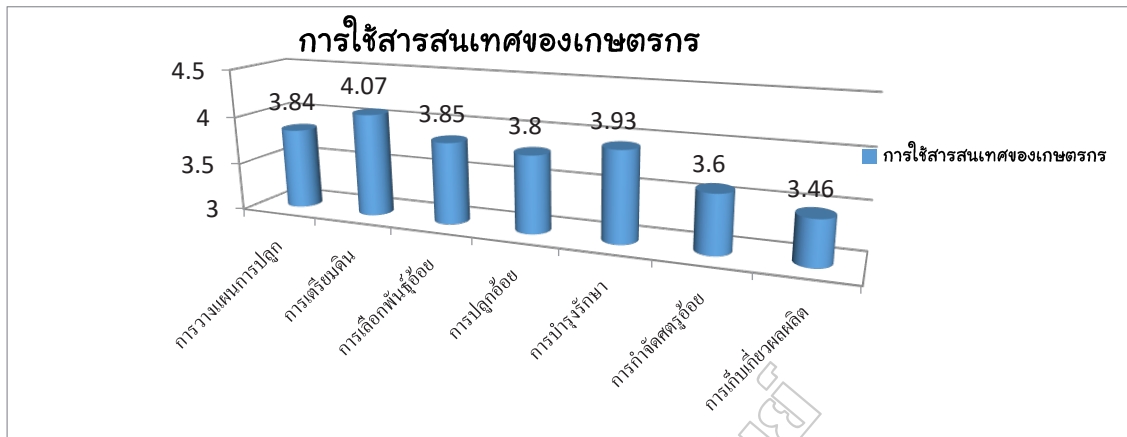
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรชาวไร่อ้อยกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 74.3 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 57.4 มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 35.7 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีประสบการณ์ทำไร่อ้อย 6-10 มากที่สุด ร้อยละ 50.6 แหล่งเงินทุนในการทำไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่เป็นเงินทุนตัวเอง ร้อยละ 82.0

2. การใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่มีการใช้สารสนเทศในการปลูกอ้อยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้สารสนเทศด้านการเตรียมดินเป็นระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือ การบำรุงรักษา ($\bar{X} = 3.93$) การเลือกพันธุ์อ้อย ($\bar{X} = 3.85$) การวางแผนการปลูกอ้อย ($\bar{X} = 3.84$) การปลูกอ้อย ($\bar{X} = 3.80$) การกำจัดศัตรูอ้อย ($\bar{X} = 3.60$) และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ($\bar{X} = 3.46$) ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1: ระดับการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอเสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอเสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณา รายละเอียดย่อยของการใช้สารสนเทศแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการวางแผนการปลูก เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการวางแผนการปลูกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการคมนาคม มากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) และเป็นที่ยอดหรือที่ลุ่มน้ำท่วมไม่ถึง น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$)

2.2 ด้านการเตรียมดิน เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการเตรียมดิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการไถเพื่อปรับสภาพดิน มากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) และลักษณะของดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.99$)

2.3 ด้านการเลือกพันธุ์อ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการเลือกพันธุ์อ้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการเตรียมท่อนพันธุ์อ้อย มากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) และพันธุ์อ้อยและแหล่งพันธุ์อ้อย น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$)

2.4 ด้านการปลูกอ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการปลูกอ้อยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.8$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการปลูกด้วยแรงงานคน มากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$) และปลูกด้วยเครื่องจักร น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.79$)

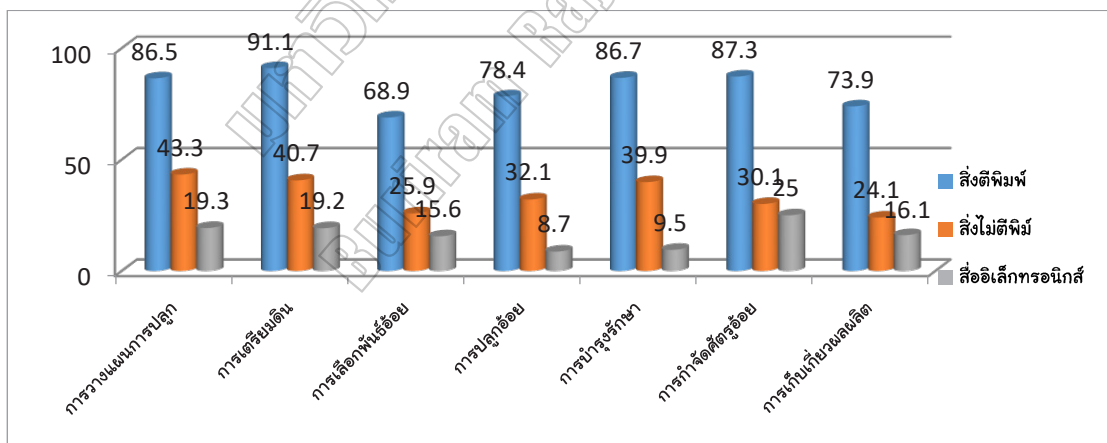

2.5 ด้านการบำรุงรักษา เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการบำรุงรักษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการบำรุงคตอ้อย มากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) และการให้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.88$)

2.6 ด้านการกำจัดศัตรูอ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการกำจัดศัตรูอ้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.6$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการกำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคนและการใช้สารเคมี มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 3.6$)

2.7 ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้สารสนเทศในการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้สารสนเทศในการตัดอ้อยด้วยแรงงานคน การตัดอ้อยด้วยรถตัดอ้อย การจัดหาแรงงาน การจัดการบรรทุกอ้อย มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 3.46$)

3. การใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์มากกว่าสิ่งไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่ามากที่สุดไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การเตรียมดิน ร้อยละ 91.1 การกำจัดศัตรูอ้อย ร้อยละ 87.3 และการบำรุงรักษา ร้อยละ 86.7 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 2

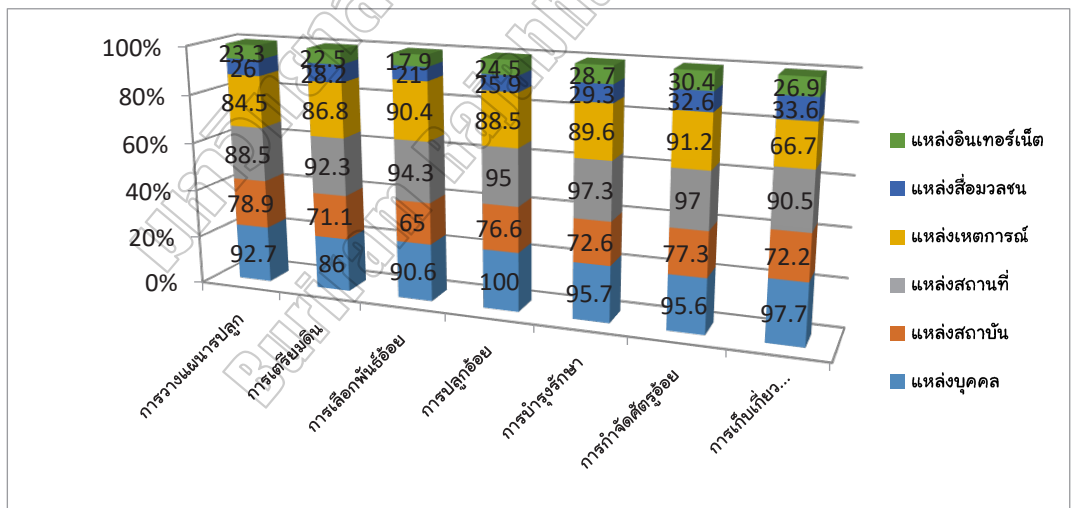

ภาพที่ 2: ระดับการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.7 ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์ โดยรวมร้อยละ 73.9 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งไม่ตีพิมพ์ โดยรวมร้อยละ 24.1 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมร้อยละ 16.1

4. การใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อย พบว่า ด้านการวางแผนการปลูก เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ร้อยละ 92.7 ด้านการเตรียมดิน เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ร้อยละ 92.3 ด้านการเลือกพันธุ์ อ้อยเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ร้อยละ 94.3 ด้านการปลูก อ้อยเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ร้อยละ 100 ด้านการบำรุงรักษา เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ร้อยละ 97.3 ด้านการกำจัดศัตรู อ้อยเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ร้อยละ 97 และด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีระดับการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ร้อยละ 97.7 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 3

ภาพที่ 3: ระดับการใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณารายละเอียดย่อยของการใช้แหล่งสารสนเทศแต่ละด้าน พบว่า

4.1 ด้านการวางแผนการปลูก เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 92.7 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 78.9 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 88.5 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 84.5 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 26 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 23.3

4.2 ด้านการเตรียมดิน เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 86 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 71.1 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 92.3 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 86.8 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 28.2 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 22.5

4.3 ด้านการเลือกพันธุ์อ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 90.6 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 65 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 94.3 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 90.4 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 21 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 17.9

4.4 ด้านการปลูก เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 100 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 76.6 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 95 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 88.5 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 25.9 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 24.5

4.5 ด้านการบำรุงรักษา เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 95.7 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 72.6 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 97.3 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 89.6 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 29.3 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 28.7

4.6 ด้านการกำจัดศัตรูอ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 95.6 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 77.3 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 97 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 91.2 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 32.6 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 30.4

4.7 ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล โดยรวม ร้อยละ 97.7 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน โดยรวม ร้อยละ 72.2 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ โดยรวม ร้อยละ 90.5 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทเหตุการณ์ โดยรวม ร้อยละ 66.7 เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน โดยรวม ร้อยละ 33.6 และเกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต โดยรวม ร้อยละ 26.9

อภิปรายผล

ผลการศึกษา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijan (1997: 65) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการความรู้เรื่องการปลูกอ้อย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้จากการประกอบอาชีพทำไร่อ้อย ประมาณ 300,001 - 400,000 บาทต่อปี มีประสบการณ์ทำไร่อ้อย 6-10 ปี และแหล่งเงินทุนในการทำไร่อ้อยส่วนใหญ่เป็นเงินทุนตัวเอง ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยที่โดยส่วนใหญ่เพศชายเป็นผู้นำ

หรือหัวหน้าครัวเรือนและมีบทบาทสำคัญในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว อีกทั้งงานส่วนใหญ่ในการปลูกอ้อยเป็นงานที่ค่อนข้างหนักและมีงานตลอดทั้งปีจึงเหมาะสำหรับเพศชายในขณะที่เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่เป็นหญิงเนื่องจากสามีกำลังดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในไร่อ้อย

2. การใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศในการเตรียมดิน เป็นอันดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า อ้อยเป็นพืชที่มีอายุยืนและมีรากหยั่งลึก หากมีการเตรียมดินที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของอ้อยก็จะสามารถทำให้อ้อยมีผลผลิตและเก็บเกี่ยวได้หลายปี เมื่อปลูกครั้งหนึ่งสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้หลายครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongpootorn (2007: 35) ที่อธิบายถึงความจำเป็นของการเตรียมดินว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปลูกอ้อย 1 ครั้ง สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3-4 ปี หรือมากกว่า

3. การใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์มากกว่าสิ่งไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อพิจารณาถึงการใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภทสามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 สิ่งตีพิมพ์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์ เป็นอันดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับเอกสารแผ่นพับ ใบปลิว หรือวารสารในการไปประชุม อบรม หรือสัมมนาที่ทางหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรจัดให้ และมีเจ้าหน้าที่ให้การแนะนำวิธีการปลูกอ้อยในลักษณะของการบรรยายเป็นคำพูด ซึ่งเกษตรกรชาวไร่อ้อยบางคนอาจไม่เข้าใจ จึงจำเป็นต้องศึกษาอ่านจากสิ่งพิมพ์เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปลูกอ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อยบางคนมีความสามารถในการอ่านได้เท่าที่ควรแต่เกษตรกรชาวไร่อ้อยบางคนอาจจะให้ลูกหลานช่วยในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาในสิ่งพิมพ์นั้นๆ

3.2 สิ่งไม่ตีพิมพ์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งไม่ตีพิมพ์ ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สิ่งไม่ตีพิมพ์ คือ ซีดี วีซีดี ที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกอ้อย เนื่องจากเป็นสื่อที่ช่วยให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถเข้าใจเรื่องที่ซับซ้อนหรือเรื่องที่เข้าใจได้ยากได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งเกษตรกรชาวไร่อ้อยยังได้เห็นภาพ และยังสามารถได้ยินเสียงที่ชัดเจน

3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า เกษตรกรชาวไร่อาศัยใช้ประเภททรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในระดับน้อย ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรชาวไร่อาศัยส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้คอมพิวเตอร์ อีกทั้งพื้นที่อยู่ห่างไกลความเจริญและไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Churungsuk (2009) ที่ศึกษาการใช้และความต้องการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ใช้บริการต้องการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบหนังสือออนไลน์มากที่สุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย มีความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล อีกทั้งยังสามารถคัดลอกมาใช้ไว้ในคอมพิวเตอร์ของตนเองสำหรับการใช้งานภายหลังหรือแลกเปลี่ยนในกลุ่มเพื่อนได้

4. การใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อาศัยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

4.1 การวางแผนการปลูก พบว่า เกษตรกรชาวไร่อาศัยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการวางแผนการปลูกอ้อยจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาให้คำแนะนำ มีเพื่อนบ้านหรือมีผู้แทนเกษตรกรของแต่ละศูนย์ ที่เป็นบุคคลที่เกษตรกรชาวไร่อาศัยรู้จักกัน มีความสนิทสนมกัน อาจจะเป็นญาติ หรือเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำไร่อาศัยที่สามารถให้ข้อมูลในการวางแผนได้ดี ประกอบกับเป็นบุคคลในพื้นที่ที่รู้จักกัน ทำให้ง่ายต่อการให้ข้อมูลและสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือการถ่ายทอดความรู้และยังได้คำตอบทันที ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย Ngempoolsap (2012: 46) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และชอบใช้สารสนเทศประเภทบุคคลในระดับมาก โดยการสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพในรูปแบบการสนทนา

4.2 การเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรชาวไร่อาศัยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ทำให้ได้รู้และเห็นขั้นตอนกระบวนการต่างๆ รวมถึงวิธีการในการใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักรในการเตรียมดิน อีกทั้งพื้นที่ในการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อาศัยอยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน ทำให้สะดวกต่อการเข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongpootorn (2007: 35) ที่อธิบายถึงความจำเป็นของการเตรียมดินว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปลูกอ้อย 1 ครั้ง สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3-4 ปี หรือมากกว่า การไถควรรไถอย่างน้อย 2 ครั้งหรือมากกว่า โดยการไถขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะให้ลึกอย่างน้อย 20 นิ้ว หรือมากกว่าเพราะจะช่วยให้รากหยั่งลึก ลำต้นแข็งแรง เจริญเติบโตได้ดี

4.3 การเลือกพันธุ์อ้อย พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่คือ พื้นที่ปลูกอ้อยหรือแปลงปลูกอ้อยที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถได้ข้อมูลที่ต้องการ อาทิเช่น การเลือกพันธุ์อ้อยเพื่อเปรียบเทียบสายพันธุ์อ้อย การทดสอบพันธุ์อ้อยเพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยเห็นถึงลักษณะเด่นของพันธุ์อ้อย ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยเห็น โดยการเปรียบเทียบพันธุ์มาตรฐานหรือพันธุ์ในท้องถิ่นนั้นๆ พันธุ์อ้อยแต่ละพันธุ์มีคุณสมบัติและลักษณะการแสดงทางกายภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งเกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถเลือกพันธุ์อ้อยให้เหมาะสมกับสภาพดินของตนเอง ทั้งนี้เพราะนอกจากจะได้พันธุ์อ้อยที่ดีตามความต้องการแล้วยังได้อ้อยที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับสภาพดินของตนเองอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongpootorn (2007: 101) ที่ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกพันธุ์อ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีการตัดสินใจในระดับมากในการเลือกพันธุ์อ้อยที่เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกสามารถเลือกพันธุ์อ้อยที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้และอ้อยเจริญเติบโตได้ดี

4.4 การปลูกอ้อย พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคคลเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์สามารถให้คำแนะนำในการปลูกอ้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Varavith (1996: 72) ที่ศึกษาการรับสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับสารสนเทศการเกษตรจากเพื่อนบ้านในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Ngempoolsap (2012: 46) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งบุคคลในระดับมาก

4.5 การบำรุงรักษา พบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ เป็นสถานที่ที่สามารถให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้เห็นเชิงประจักษ์ด้วยตนเอง และได้เรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติจากพื้นที่แปลงปลูกอ้อยในขั้นตอนการบำรุงรักษา วิธีการใส่ปุ๋ย วิธีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูอ้อย

4.6 การกำจัดศัตรูอ้อย เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถานที่ คือ พื้นที่ที่

ปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่สามารถเห็นวิธีการกำจัดศัตรูอ้อยและทดลองปฏิบัติได้จากสถานที่จริง เนื่องจากเกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาอาจทำให้เกิดความเข้าใจได้ยากหรือกำจัดศัตรูอ้อยแบบไม่ถูกวิธีและส่งผลเสียหายแก่อ้อยได้หากมองไม่เห็นสภาพพื้นที่จริงและได้ปฏิบัติจริง

4.7 การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คนมีประสบการณ์ทำให้เกิดความชำนาญในการที่สอนหรือเผยแพร่ความรู้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อไม่ให้ต่ออ้อยเกิดความเสียหายและวิธีการตัดที่มีคุณภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อส่งอ้อยเข้าโรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ Ngernpoolsap (2012: 46) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศแหล่งบุคคลในระดับมาก โดยการสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพในรูปแบบการสนทนาพูดคุยกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์บริการชาวไร่อ้อยหรือสำนักงานส่งเสริมการเกษตรสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการให้บริการสารสนเทศทางการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการทั้งทางด้านเนื้อหาสารสนเทศ ประเภททรัพยากรสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ ให้เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่ต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ รูปแบบทรัพยากรสารสนเทศ ให้เหมาะสมกับการศึกษาที่ต่างกันและบริบทที่ต่างกันของเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

ครองขวัญ จาริกษ์. (2556). *ความต้องการแหล่งสารสนเทศในการทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลทุ่งนางโอก อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร*(วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จารุพร ชูเรืองสุข. (2552). *รายงานการวิจัยการใช้และความต้องการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษาหอสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สงขลา: คณะแพทยศาสตร์.

ครุณีย์ วราวิทย์. (2539). *การรับสารนิเทศทางการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตร ระดับอำเภอ* (วิทยานิพนธ์ อ.ม.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์. (2555). *การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. รายงานการวิจัย ชุดโครงการการวิจัยชุมชน อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ทิพารักษ์ เกียรติมัน. (2553). *ความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลในแขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านอ้อยและน้ำตาลทราย (พ.ศ. 2556-2559). *ออนไลน์*. จากเว็บไซต์ <http://www.nrct.go.th/ภาพรวมการวิจัยของประเทศ/ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็น.aspx.WzYSBUxuIdU>

พัชรา บำรุง. (2554). *ความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศูนย์เกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์. (2560). *ข้อมูลการปลูกอ้อยโรงงานจังหวัดบุรีรัมย์ ปีการผลิต 2558/2560*. ศูนย์บริการชาวไร่อ้อยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

สงัด ทองภูธรณ์. (2550). *การตัดสินใจปลูกอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมจิตร ศรีจันทร์. (2540). *ความต้องการความรู้เรื่องการปลูกอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล. (2553). *ผู้ใช้สารสนเทศ ในสารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (2556). *ออนไลน์*. จากเว็บไซต์ <http://www.ocsb.go.th/th/home/index.php>

Needham G. (1981). "Information use of teachers in a junior school." *Education Libraries Bulletin*. 24: 30-43.

Taro Yamane, (1973). *Statistic: an introduction analysis* (3d ed). Tokyo: Harper International edition.

Wilson, T.D. (2000). Human information behavior, *Informing Science*, 3(2), pp. 49-55.

Translated Thai References

Bamrung, P. (2011). *Needs for extension services of sugarcane growers in northeastern region*. master of science thesis in agricultural extension and development, graduate school, Khon Kaen University. [in Thai]

Center for Sugarcane Farmers Satuk District, Buriram Province. (2017). *Information on sugarcane planting in Buriram Province*. Sugarcane Service Center, Satuk District Buriram province. [in Thai]

Churungsuk, C. (2009). *Research report, use and requirement of electronic book : case study of health science library prince of Songkla university*. Songkhla: Faculty of Medicine. [in Thai]

Jaruk, K. (2013). *The needs of agricultural resource on sufficiency economic philosophy of farmers in Thung Nang OkMuang district, Yasothon province* (Master of Arts). Mahasarakham : Graduate school, Mahasarakham University. [in Thai]

- Kiatman, T. (2010). *Needs on Agricultural Information Technology of Fruit Farmers, Bangpak Sub-district, Ratburana District, Bangkok Metropolis* (Master of Science). Bangkok: Graduate School, Kasetsart University. [in Thai]
- Needham G. (1981). "Information Use of Techers in a Junior School." *Education Libraries Bulletin*. 24: 30-43.
- Ngernpoolsap, D. (2012). *The Use of Agricultural Information among Farmers in Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province*. Bangkok. Dhurakij Pundit University. [in Thai]
- Office of Sugarcane and Sugar Board. (2013). [Online]. <http://www.ocsb.go.th/th/home/index.php> [in Thai]
- Phutthapitakpon, S. (2010). *Information Users. Introduction to Information Science Unit 9-15*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Srijan, S. (1997). *The Needs on Sugarcance Cultivation Techniques of Farmers in Amphoe Chumpae, Changwat Khon Kaen* (Master's thesis). Bangkok: Graduate School, Kasetsart University. [in Thai]
- Strategic research on sugarcane and sugar (2013-2016). [Online]. [http://www.nrct.go.th/National Research Overview / Research Strategy.aspx](http://www.nrct.go.th/NationalResearchOverview/ResearchStrategy.aspx) . [in Thai]
- Taro Yamane, (1973). *Statistic: An Introduction Analysis*. (3 d ed). Tokyo: Harper International edition.
- Thongpootorn, S. (2007). *Decision Making on Sugarcane Cultivation in Rice Fields by Farmers in Nong Rua District, Khon Kaen Province*. A Thesis Submitted in Patial Fulfillment of the Requirement for the Degree of Master of Agricultural in Extension School of Agricultural Extension and Cooperatives. Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Varavith, D. (1996). *Agricultural Information Reception of Farmers in Principal Villages for Agricultural Extension at the Amphoe Level*. A Thesis Sunmitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts. Chulalongkorn University. [in Thai]
- Wilson, T.D. (2000). Human information behavior. *Informing Science*, 3(2), pp. 49-55.

ผู้เขียน

นางสาวเบญจมาศ มีศรี

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
41/20 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม 44150

โทรสาร: 043-754241 โทรศัพท์: 087-7508245 อีเมล: benja.nui0088@gmail.com

Author

Miss Benjamas Meesri

Information Science Program, Faculty of Informatics, Mahasarakham University
41/20 Mahasarakham University, Khamriang Sub-District,
Kantarawicgai District, Mahasarakham Province 44150

Fax: 044-612858 Tel.: 087-7508245 Email: benja.nui0088@gmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University